

EXAMENSARBETE
Hösten 2007
Läroarutbildningen

Fritid för barn med funktionshinder
- En studie rörande funktionshindrade barns möjligheter till en
aktiv fritid

Författare
Mari Petersson
Elin Kaikonen Narberg

Handledare
Mariann Persson

Fritid för barn med funktionshinder

En studie rörande funktionshindrade barns möjligheter till en aktiv fritid

Mari Petersson

Elin Kaikonen Narberg

Abstract

Syftet med denna uppsats var att undersöka vilka faktorer som påverkar funktionshindrade barn vid valet av fritidsaktivitet. Fritiden är en viktig del av barns liv, det är då de umgås med sina kamrater och deltar i olika fritidsaktiviteter. I undersökningen intervjuas två barn med funktionshinder och två barn utan samt två tjänstemän som arbetar med frågor rörande barns fritid, under två av barnintervjuerna har föräldrarna deltagit. Intervjuerna är i samtalsform där samtalet fokuserar på barns möjligheter till en aktiv fritid (när en person deltar i en aktivitet på ett verksamt sätt). Undersökningen belyser funktionshindrade barn och deras föräldrars syn på funktionshindrade barns möjligheter till en aktiv fritid. Deras uppfattning jämförs med två tjänstemäns uppfattning rörande dessa frågor. Resultatet av undersökningen visar att föräldrarna är viktiga genom sitt stöd till barnen att utöva någon aktivitet. Tillgänglighet, utbud och samverkan är faktorer som kommer fram i undersökningen och som är särskilt viktiga för att funktionshindrade barn ska få möjlighet till en aktiv fritid.

Ämnesord: Fritid, funktionshinder, aktiviteter, kamrater, tillgänglighet, utbud, föräldrar

INNEHÅLL

1 Inledning	6
1.2 Bakgrund	6
1.3 Syfte	8
1.3.1 Frågeställningar	8
1.4 Definitioner av betydelsefulla begrepp	8
1.4.1 Funktionshinder	8
1.4.2 Fritid	8
1.4.3 Aktiv fritid	9
1.4.4 Tillgänglighet	9
2 Bakgrund med teoretiska utgångspunkter	10
2.1 Uppsatsens teoretiska utgångspunkter	10
2.2 Barnkonventionens syn på barns rättigheter	10
2.3 Varför är fritiden viktig för barn?	11
2.4 En tillgänglig fritidsverksamhet	12
2.5 Den fysiska miljöns betydelse för fritidsaktivitet utanför hemmet	14
2.6 Sociala aspekter på fritidens möjlighet till gemenskap	14
2.7 Vad styr barns val av aktiviteter på fritiden	15
2.8 Barns och ungdomars fysiska aktivitet under fritiden	15
2.9 Problemprecisering	17
3 Metod och metodologiska utgångspunkter	18
3.1 Etiska överväganden	18
3.2 Utgångspunkter för undersökningen	18
3.2.1 Insamling av datamaterial.....	19
3.3 Urval av informanter	19
3.3.1 Motivering till urval och begränsningar	20
3.4 Beskrivning av intervjuens tillvägagångssätt	20
3.4.1 Pilotintervjuer	20
3.5 Genomförande av undersökningen	21
3.5.1 Bearbetning av datamaterial	22
3.5.2 Kompletterande intervjuer.....	23
4 Resultatredovisning och analys	24
4.1 Faktorer som påverkar barnens val av aktivitet på fritiden	25
4.2 Tillgänglighetens betydelse för val av fritidsaktivitet	26
4.3 Sociala gemenskapens betydelse för val av aktivitet på fritiden	28
4.4 Ansvarsfrågan för en aktiv fritid för barn med funktionshinder	29
4.5 Slutsatser	30
5 Diskussion	31
5.1 Resultatdiskussion	31
5.2 Metoddiskussion	34

Sammanfattning	35
6 Referenslista	37
Rapporter och artiklar	39
Internetadresser	39
Bilaga 1	Samtycke och information
Bilaga 2	Informationsbrev
Bilaga 3	Frågeformulär barn
Bilaga 4	Frågeformulär tjänstemän

Förord

Författarna till denna uppsats läser till fritidspedagoger och fann det intressant att undersöka barns fritid. Eftersom en av oss som skriver detta arbete har ett funktionshinder sedan tidig ålder, har genom detta en viss förståelse för hur svårt det kan vara att finna lustfyllda fritidsaktiviteter. Därför har vi valt att undersöka förutsättningarna för barn med funktionshinder och deras fritid. Under arbetet har vi haft en speciell arbetsfördelning. En av oss har ansvarat för den teoretiska bakgrunden som finns i arbetet, hon har både läst teorierna och skrivit den delen i arbetet. Medan den andra har haft ansvaret för den empiriska undersökningen. Anledningen till uppdelningen var att en av oss hade kontakter som gjorde det lättare att finna informanter som var intresserade av att ställa upp i undersökningen. Med tanke på detta tog den andra ett större ansvar för teoridelen. De övriga delarna i undersökningen har vi skrivit och bearbetat tillsammans under hela arbetets gång. Det finns många som har stöttat oss hela vägen under arbetet som vi vill tacka. Framförallt vill vi tacka vår handledare Mariann Persson som har stöttat oss och gett oss värdefull rådgivning under arbetets gång, vi vill även tacka vår exa grupp 17 för värdefulla tankar och idéer. Sedan vill vi tacka alla våra informanter som har gjort denna undersökning möjlig. Avslutningsvis vill vi tacka alla nära och kära som har gett oss värdefull stöttning under arbetets gång.

Mari Petersson och Elin K Narberg

1 Inledning

Här kommer vi att presentera en bakgrundsbeskrivning till varför vi funnit det intressant att forska på detta område. Därefter följer syftet och de frågeställningar vi har. Vi kommer också att ge definitioner på begrepp som är återkommande i vår uppsats.

1.2 Bakgrund

Genom en aktiv fritid skapar barn sociala kontakter, dessa kontakter är viktiga för att barn skall utvecklas. Det finns en hel del forskning och litteratur som diskuterar ämnet barns fritid om de har ett funktionshinder. Enligt King (2006) så är det relativt lite som är känt om delaktighet i aktiviteter för barn med funktionshinder i jämförelse med barn utan funktionshinder. Det finns en tidigare undersökning av Danielsson & Holm Persson (2004) som har undersökt hur fritiden ser ut för barn och ungdomar i åldrarna 11-20 år. I studien kom författarna fram till att det inte alltid är svårigheterna att utöva aktiviteten som är problemet, utan kvalitén i aktiviteten. Enligt *Konventionen om barnets rättigheter* (2006) ska alla barn ha rätt till goda uppväxtvillkor, barn med funktionshinder skall inte ha sämre villkor än andra barn. Barn ska inte diskrimineras på grund av sitt funktionshinder, vilket betyder att föreningar inte har rätt att diskriminera barn om de vill prova på olika fritidsaktiviteter.

Rinnan (2006) menar att alla barn oavsett om de har ett funktionshinder eller inte ska ha möjligheter till en aktiv fritid. Författaren menar i sin undersökning, som gjorts i Svenska kommuner att nästan hälften av de undersökta kommunerna inte gör några större ansträngningar för att göra fritidsutbudet tillgängligt för alla. Personer som sitter i rullstol bör ha möjlighet att komma in i idrottshallar, biograf, bibliotek och andra lokaler där det finns trappor.

Rinnan (2007) visar på ett tydligt sätt i en påbyggnadsutredning att barns fritid är viktig, eftersom det oftast är där som kontakter med barn fördjupas. ”Det man gör på sin fritid berikar ju inte bara fritiden utan hela tillvaron” (Rinnan 2007 s 3). Efter vad som framkommit i utredningen är samverkan mellan olika instanser viktiga för att de funktionshindrade barnens behov skall tillgodoses. Bland annat kan det vara en vinst om barnet får prova på olika aktiviteter genom skola och fritidshem eftersom den personalen är välkänd för barnet och kan

ge ett stöd. Även fritidshemmet har till uppgift att hjälpa och stärka våra barn i interaktionen med andra barn. Barn som har svårt att hitta kamrater att leka med kan kanske med hjälp av personalen få en kamrat att leka med. Magnusson (1999) betonar vikten av att alla barn behöver kamrater, då det är en viktig del för deras sociala utveckling. I en kamratrelation är det viktigt att barn visar varandra hänsyn, hjälper varandra när det behövs och som i en förlängning stärker barnets självkänsla. Enligt Skolverkets *Allmänna råd* (1992:2) skall fritidshemmen:

[...] erbjuda barn en meningsfull fritid och [som] stöd i utvecklingen bör fritidshemmet utmana barnen att successivt vidga och fördjupa sina kunskaper om sig själva och sin omvärld. Verksamheten bör vara rolig och stimulerande för barnen och ta till vara deras nyfikenhet, företagsamhet och lust att lära (Skolverket 2002, s 14).

Alla barn är på något sätt styrda av vad de kan göra på sin fritid, barn utan funktionshinder styrs av bl.a. föräldrarnas ekonomiska resurser och vilka möjligheter de har att skjutsa och hämta barnen när de är yngre. Barn med något funktionshinder styrs mer av utbudet och hur tillgängligheten ser ut. Vi menar att barns fritid är ett omdiskuterat ämne, men inte speciellt mycket utforskat vad det gäller vilka faktorer som påverkar barns val av aktiviteter. Genom litteraturstudier och av egen erfarenhet vet vi att det är viktigt med meningsfulla fritidsaktiviteter för att hålla barn engagerade.

Barn behöver ha en kontakt med både vuxna och jämnåriga kamrater i sin närhet, eftersom de behöver ha någon att kunna prata med i olika vardagssituationer och speciellt i svåra situationer. Våra upplevelser från VFU-perioder (verksamhetsförlagd utbildning) och vikariat är att barn i större utsträckning vänder sig till fritidspersonal än lärare i skolan om de har något de vill prata om. I dessa situationer är det viktigt att de vuxna tar sig tiden att sitta ner och prata med barnen. Barns fritid är viktig för den sociala samvaron, avkopplingen och livsglädjen.

Fritiden är en viktig del i barns liv och det är under denna tid som de utvecklar en stor del av sitt sociala kontaktnät. Detta kontaktnät utvecklas när de umgås med kamrater och deltar i olika fritidsaktiviteter. Därför är det viktigt att skapa förutsättningar för en meningsfull fritid för alla barn.

1.3 Syfte

Vi skall undersöka om barn med funktionshinder har samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan funktionshinder.

1.3.1 Frågeställningar

- Vilka faktorer utöver tillgängligheten påverkar funktionshindrade barns val av aktivitet på fritiden?
- På vilket sätt är tillgängligheten viktig vid valet av aktivitet för ett barn med funktionshinder?
- Har den sociala gemenskapen betydelse för barns val av aktivitet på fritiden?
- Vilket ansvar har skolan och föräldrarna för att skapa en aktiv fritid för barn?

1.4 Definitioner av betydelsefulla begrepp

Här följer en definition på de ord som är återkommande i texten, som ger en förklaring på vad vi menar med dessa ord när de används i uppsatsen framöver.

1.4.1 Funktionshinder

”begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen” (app.socialstyrelsen.se/termbank/).

1.4.2 Fritid

”den del av dygnet och veckan som inte upptas av arbete, måltider och sömn” (www.ne.se).

1.4.3 Aktiv fritid

När någon deltar i en aktivitet på ett verksamt sätt, under den del av dygnet när man inte arbetar, går i skolan eller sover.

1.4.4 Tillgänglighet

”För en bestämd person beror dessa möjligheter exempelvis på hennes fysiska rörlighet och den geografiska närheten till det eftersökta” (www.ne.se).

2 Bakgrund med teoretiska utgångspunkter

Under denna rubrik kommer uppsatsens teoretiska utgångspunkt presenteras samt att olika forskares syn på problemområdet lyfts fram.

2.1 Uppsatsens teoretiska utgångspunkter

Vygotskij (2002) hade flera tankar och teorier som är relevanta att lyfta fram i denna uppsats, bl.a. menade Vygotskij att kreativiteten hos barn var en utveckling i mognadsprocessen, vilket vuxna konstaterat då de har iakttagit barn i deras lek. Barn har stor fantasi när de leker, en pinne kan lätt bli en häst och en stol kan bli en bil eller en båt. Barn härmar ofta det de ser eller hör från verkligheten i sina lekar och genom detta skapar de sig erfarenheter av sådant som de kommer ihåg. När barn tar med sina föräldrar in i leken, kan de berätta en hel saga om vad leken handlar om, det blir många erfarenheter om vad barnet upplevt tidigare. Det skapas ett samspel mellan barn och förälder. I leken involverar barnet upplevelser och intressen som de sedermera lever ut i leken. Leken är något som följer barn under deras uppväxt, från det att de är små utgör kamrater och leken en viktig del av fritiden.

2.2 Barnkonventionens syn på barns rättigheter

Konventionen om barnets rättigheter (2006) (barnkonventionen), är rekommendationer hur barnets bästa skall tas tillvara på, då barns rättigheter är viktiga i vårt samhälle. Samhället har ett visst ansvar för att barn ska känna sig trygga, barn ska inte behöva diskrimineras för att de har ett funktionshinder och att de har rätt att leva ett fullgott liv.

Barnkonventionen har fyra artiklar som lyfter fram rekommendationer som berör uppsatsen. Artiklarna 2, 3, 12 & 23.

- Artikel 2
 1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.
 2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

- Artikel 3
 1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.
 2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.
 3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.
- Artikel 12
 1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
 2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.
- Artikel 23
 1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.
 2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.
 3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelser för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.
 4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov. (Konventionen om barnets rättigheter, 2006, s, 34 ff.)

2.3 Varför är fritiden viktig för barn?

Rinnan (2007) har tillsammans med Handikappförbundens samarbetsorgan och Barnombudsmannen med stöd av Arvsfondsdelegationen gjort en undersökning. I den tas det upp om hur det ser ut i verkligheten och hur vi kan använda oss av fritiden. Här beskrivs att den tid som inte upptas av skola och fritids är en viktig del för barns utveckling, det är framförallt under denna tid som de träffar kamrater och stiftar nya kontakter med barn som de vanligtvis inte möter i skolan. ”FN: s konvention om barns rättigheter har slagit fast att rätten till kultur och fritid gäller alla barn. Alla barn ska kunna vara delaktiga på lika villkor oavsett kön, ålder, ursprung eller funktionsnedsättning” (Rinnan 2007, Ingressen andra uppslaget). I

Lpo 94 (Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet) kan vi läsa att ingen människa ska behöva utsättas för kränkning, förtryck eller annan behandling och att alla inom skolväsendet aktivt ska motverka detta.

Vidare tar Rinnan (2007) upp att om fritids- och kulturutbudet skall fungera måste ledare och övriga som ansvarar för utbudet ta hänsyn och lyssna till barnens önskemål. Barnen skall själva få välja vad de vill eller önska göra, ingen annan skall göra det åt dem. Magnusson (1999) menar att barn många gånger har drömt om olika aktiviteter som de vill göra, det finns en del som inte lyssnar på barnens önskemål, utan gör bara det de själva tycker passar bra för deras ändamål, det gäller både barn med och utan funktionshinder. Det blir oftast att barnen bara har tänkt att det där skulle jag vilja göra, eller så har de tittat på när andra barn utfört dessa aktiviteter. Det är viktigt att som vuxen lyssna på barns drömmar och ta vara på deras önskemål. Enligt Rinnan (2007) så har alla barn och ungdomar drömmar om att göra olika aktiviteter. Bor man i en större stad är chanserna större än i en mindre stad att det finns utbud av aktiviteter för barn och ungdomar med funktionshinder. Många blir utestängda från aktiviteter på grund av sitt funktionshinder. Detta beror på olika saker, det kan vara dåliga resurser eller negativa attityder hos ledarna. Självförtroendet hos barn och ungdomar med funktionshinder sjunker när de inte får en möjlighet att utöva de aktiviteter de är intresserade av, vilket kan göra att de inte vågar prova något nytt.

Det är viktigt att barn med funktionshinder får prova på aktiviteter i små steg, vi måste vara uppmärksamma på att det tar längre tid för ett barn med funktionshinder att känna om de olika aktiviteterna passar dem eller inte. Skär (2002) menar att de vuxna bör söka efter olika aktiviteter där det är anpassat för de rörelsehindrade barnen. Fritidsverksamheten bör göra en översyn av sin fysiska miljö för att möta både barn med och utan rörelsehinder. Genom en sådan översyn kan det bli lättare att få med de rörelsehindrade barnen på olika aktiviteter.

2.4 En tillgänglig fritidsverksamhet

En av de förutsättningar som Rinnan (2007) menar behövs för att olika aktiviteter ska fungera för barn med funktionshinder, är att olika aktörer (t.ex. kommun, habilitering och föreningar) samverkar för att skapa de förutsättningar som behövs. Samverkan möjliggör att de olika aktörerna bidrar med sina resurser och sina synvinklar, för att utveckla verksamheterna så att

de blir tillgängliga för alla barn. Det är många delar som behöver fungera för att aktiviteterna skall bli tillgängliga för alla barn. Författaren ger förslag på hur kommunen skulle kunna arbeta, exempelvis att fritidskontoret inbjuder fritidshemmen till att prova olika aktiviteter. Då behöver inte personalen lägga ner planeringstid på att söka upp föreningar eller boka tider till besöken eftersom fritidskontoret bistår med detta. Personalen på fritidshemmen kan ta med sig barnen till de olika aktiviteterna för att prova på dessa. Det som kan vara viktigt att tänka på är att alla barn ska ha samma möjligheter till att prova på olika verksamheter.

Skolor runt om i landet bjuder in olika föreningar för att visa eleverna vad de arbetar med och eleverna får prova det i skolan. Detta kan vara bra för barnen då skolan är en plats där de känner sig trygga, är vana vid och då vågar de prova nya saker. I Lpo 94 har skolan mål att sträva mot, ett av dessa är att eleverna ska känna sig trygga i sin tillvaro. Enligt Magnusson (1999) finns det skolor för elever med utvecklingsstörning i Sverige som har bedrivit undervisning som kretsar kring fritiden sedan början av 90-talet. Det handlar om att informera eleverna om vilken träning de kan utföra på fritiden och att ge dem en grund att stå på. Denna undervisning kan lätt användas på eleverna med och utan funktionshinder. Det är viktigt att de själva får avgöra och bli uppmärksamma på vad de själva kan syssla med, så att det inte bara är de vuxna som säger åt dem vad de skall göra.

Magnusson (1999) ger förslag på hur en större gemenskap och sammanhållning för barn kan skapas när det gäller både barn med och utan funktionshinder, detta kan vara lägerverksamhet, där barn samlas oavsett om de har ett funktionshinder eller inte. På denna typ av läger kan barnen hjälpa och stötta varandra och på detta sätt kan det skapas en större förståelse för varandras begränsningar. Det finns många så kallade friska barn som vill hjälpa barn med funktionshinder, så att de funktionshindrade barnen ska kunna göra sådant som de tycker är roligt. Oftast gör barn utan funktionshinder detta för att de tror att de hjälper barnet med ett funktionshinder, trots att barnet med ett funktionshinder skulle kunna göra det minst lika bra på egenhand. Enligt författaren är alla människor unika, de kan själva göra vad de önskar, är det något som är svårt får man träna på det eftersom träning ger färdighet. Kamrater är en viktig del av barns vardag, det är viktigt att kamraterna visar hänsyn och inte går omvägar istället för att hjälpa den som behöver hjälp. Det stärker de funktionshindrade barnens självkänsla om de får vara med och göra det som kamraterna gör, även om barnen har svårt att utöva vissa saker. Det finns mål som skolan ska sträva efter i Lpo 94 och det är bl a att eleverna ska lära sig att visa respekt och ta hänsyn till andra människor.

2.5 Den fysiska miljöns betydelse för fritidsaktivitet utanför hemmet

Skär (2002) tar i sin avhandling upp att rörelsehindrade barn inte hade så mycket erfarenhet av att ha aktiviteter med barn utan rörelsehinder. Detta berodde på olika orsaker, t.ex. att de tillbringade mycket tid i hemmet där miljön var anpassade för dem. Om de däremot skulle följa med kamrater hem var dessa miljöer oftast svårare att vistas i, då det fanns olika hinder de inte kunde komma förbi. Magnusson (1999) påpekar att det idag fortfarande är svårt för funktionshindrade att ta sig fram och in i olika byggnader. Detta medför ofta svårigheter att utföra olika aktiviteter, det kan vara trappor upp eller ner till lokalerna där aktiviteten bedrivs som är hindret. De funktionshindrade ska ha lika stora möjligheter att vara aktiva och utföra aktiviteterna utifrån sina egna förutsättningar. Forskningen visar att det inte är funktionshindret i sig som är hindret, utan det är miljön runtomkring som skapar svårigheterna. Även Danielsson & Holm Persson (2004) kom fram till att funktionshindret inte var själva hindret, undersökningen visade att det kunde vara föräldrarna som var ett hinder, då de kände sig oroliga och osäkra på om deras barn blev väl omhändertagna på aktiviteterna.

2.6 Sociala aspekter på fritidens möjlighet till gemenskap

Engström (1999) förmedlar att det är av stor vikt att barn har någon form av fritidsaktivitet att utöva. Fritidssysselsättning kan ge ökade möjligheter till social samvaro, avkoppling och livsglädje. Som i sin tur ger en ökad betydelse för barnets livskvalitet. Ladberg (1997) menar att föräldrarna idag är bekvämare än vad de var tidigare. De låter hellre barnen sitta framför datorn, än att skjutsa dem till olika aktiviteter. Det är många barn i dag som inte leker, barnen menar att de leker när de är med kamraterna, när de i själva verket spelar data eller tittar på TV. Rinnan (2007) menar att fritiden berikar hela tillvaron för alla. Genom att ingå i en social gemenskap får man träffa kamrater, lära sig nya saker, utveckla sin självkänsla och framförallt ska den sociala gemenskapen innebära glädje och ett utbyte individer emellan. Enligt Engström (1979) är leken något som utgår från fantasin, den är spontan, frivillig och resultatet som uppkommer är ovisst. Nilsson (1994) menar att skillnaden mellan spel och lek är att i spelen krävs det regler, vilket inte är ett behov i leken. Ett fritidsintresse kan vara allt från att lyssna på musik, utöva sport eller idrott, träffa kamrater till att bara slöa och inte göra någonting. I *Vad är fritid?* (SCB 2004) tas det upp att när man läser, handarbetar eller gör

någon form av gymnastik, så kan vi samtidigt titta på TV eller lyssna på musik och då blir det en fritidsaktivitet som får in flera delar på en gång.

2.7 Vad styr barns val av aktiviteter på fritiden

Engwall menar att barnens föräldrar av omsorg vill vara med och styra barnens aktiviteter för att på så vis ha kontroll över vad barnen gör och vilka de umgås med (Banér red. 2003). Engström & Larsson anser att det är fritiden som barn använder till olika aktiviteter. För att barn skall få prova olika upplevelser så är det under fritiden som detta skall ske (Engström 2002). Larsson menar att i dagens samhälle utvecklas det nya aktiviteter och idrotter hela tiden, de nya idrotterna avspeglas ofta i barn och ungdomars livsstil (Engström 2002). Ladberg (1997) framhåller att pojkar vanligtvis ägnar sig åt lagidrotter som till exempel fotboll, medan flickor i högre utsträckning utövar aktiviteter som saknar tävlingsmoment till exempel dans och körsång. Vidare menar Ladberg att det finns barn som förmedlar att under fritiden lyssnar de gärna på musik, eller bara hänger med kamraterna. Resultatet som King (2006) fick fram i sin undersökning visade på skillnader i vem barnen utförde aktiviteten med och vad de gjorde. De viktigaste faktorerna var att aktiviteten var rolig och lustfylld och vem de utförde aktiviteten med.

2.8 Barns och ungdomars fysiska aktivitet under fritiden

Engström menar att olika former av idrott är en stor del av barn och ungdomars fritid. Studier har visat att mer än hälften av alla barn är aktiva medlemmar i olika föreningar, men det finns även de som inte är med i några föreningar som är aktiva ändå. Detta kan då handla om att de cyklar, åker skidor, inlines eller skateboard. Barn kan vara aktiva på olika sätt och behöver inte vara medlem i någon förening (Sandqvist red 2001). "Fritidsverksamheten, och inte minst idrotts/motionsverksamhet, har fått en ökad betydelse i människors liv och utgör ett viktigt inslag i många livsstil" (Engström 1999, s 13). Nilsson (1998) menar att för dagens barn är idrottsintresset stort, det finns vissa idrotter som är populärare än andra. Detta behöver inte innebära att de tävlar eller tränar för en förening eller klubb, utan det kan vara regelbunden träning, något att göra på fritiden. Law (2006) indikerar att funktionshindrade barns deltagande i aktiviteter utanför skolan är omfattande, speciellt om aktiviteterna inte är

organiserade eftersom de aktiviteterna oftast är mindre intensiva, medan den organiserade aktiviteten oftast är intensivare.

Magnusson (1999) berättar att handikappidrotten är på framväxt och det kan vara förebilderna i elitidrottarna och deras fantastiska framgångar med medalj efter medalj, som påverkat barn och ungdomarna eftersom deras framgångar gått att följa på TV. Författaren menar att dessa framgångar har bidragit till att det är fler och fler barn och ungdomar som börjar idrotta. Personer som deltar i handikappidrotten upplever oftast att funktionshindret inte är ivägen när de utför sin aktivitet. Idrotten kan handla om allt ifrån motion, rekreation till tävling. Inom handikappidrottens tävlingsverksamhet delas deltagarna in i olika klasser, dessa klasser är indelade efter vilket funktionshinder och vilken rörlighet personen har. Klassningssystemet är uppbyggt så att tävlandet skall ske på så lika villkor som möjligt. Personer med ett litet funktionshinder kan tävla mot personer utan funktionshinder, då tillämpas ingen klassindelning. Några exempel på de idrotter som personer med funktionshinder kan utöva är, simning, kälkhockey, rullstolsrugby, tennis, boule, friidrott, luftgevärsskytte, elektronsskytte och mycket mera. Förutsättningarna är ungefär de samma som för de utan ett funktionshinder.

Engström (1989) menar att en fysisk aktivitet är där människor utövar någonting för att få motion eller för att få bra tävlingsresultat. Det finns olika aktiviteter som bara är till för att röra på sig, det kan vara jogging, cykla eller att gå, men när det gäller tävling så innefattar det alla sorters idrott. Författaren tar upp att de som utförde någon sorts motion på sin fritid inte kände det som om de utförde någon idrott, utan de utförde en fysisk aktivitet på egen hand. Rinnan (2007) menar att fritiden är en viktig del i barns utveckling och aktiviteterna berikar inte endast fritiden, utan genom aktiviteterna utvecklas hela barnets tillvaro. Aktiviteternas vinster är att de träffar kamrater, ingår i en social gemenskap och utvecklar sin självkänsla. Att utföra träning under aktiviteten ger även många vinster för barn, de "blir självständiga, tar egna initiativ, får större självkänsla, utvecklar nya färdigheter, känner gemenskap och tillhörighet till en grupp" (Rinnan 2007, s 5).

2.9 Problemprecisering

Barn med eller utan funktionshinder har olika förutsättningar att välja fritidsaktivitet. Vilka faktorer kan vara avgörande för att barn med funktionshinder ska få samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan funktionshinder?

3 Metod och metodologiska utgångspunkter

Vi har valt att undersöka om barn med funktionshinder har samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan funktionshinder. Under denna rubrik kommer vi att presentera hur vi har valt att gå tillväga för att få svar på de frågeställningar som följer vårt arbete.

3.1 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2006) beskriver ett antal etiska riktlinjer vilka vi har förhållit oss till i denna undersökning, där vi har arbetat utifrån att informanterna skall känna att deras deltagande är frivilligt. I början av varje intervju har vi informerat om vilka etiska riktlinjer vi förhåller oss till och att de har haft rätt att avsluta intervjun. Om informanterna har velat har de haft rätt att granska sitt intervjumaterial innan vi påbörjat bearbetningen. Innan vi genomfört intervjuerna med barnen, har deras föräldrar fått ge sitt samtycke (se bilaga 1) till undersökningen eftersom våra informanter har varit under 15 år. Vi har även informerat dem om att materialet kommer att hanteras konfidentiellt och att inga identiteter kommer att röjas, samt att inga obehöriga kommer att ha tillgång till intervjumaterialet.

3.2 Utgångspunkter för undersökningen

Denna studie grundar sig på ett fenomenologiskt förhållningssätt, Kvale (2003) beskriver att forskaren skall visa öppenhet utifrån informanternas berättelser och deras upplevelser. Vi har genom en kvalitativ intervjustudie en surveyundersökning, samlat in materialet till undersökningen. Enligt Denscombe (2004) behöver urvalet av informanter väljas med omsorg, för att undersökningen ska vara tillförlitlig. Med tanke på detta, gjordes ett subjektivt urval av intervjupersoner, eftersom det kan vara komplicerat i denna undersökning att nå en tillräckligt stor del av populationen för att få en heltäckande bild. Studien inriktar sig på att undersöka om barn med funktionshinder har samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan. Vi valde att intervjua barn med och utan funktionshinder, för att se vad som skiljer dem åt och för att se om de har samma möjligheter till en aktiv fritid. Vi har även undersökt en fritidskonsulent och Barnombudsmannens syn på de funktionshindrade barnens fritid.

3.2.1 Insamling av datamaterial

Materialet till vår undersökning har samlats in på olika sätt. Enligt Patel & Davidsson (2007) kallas den tryckta informationen för dokument och för att samla in de dokument som krävs i vår undersökning, har vi sökt i databaser som Libris, Pubmed och artikelsök, samt att vi tagit hjälp av personal på biblioteket för att minimera risken att missa något. De sökord vi använt har varit fritid, barn, funktionshinder, barn med funktionshinder och fritidsverksamhet. För att samla in det empiriska materialet har vi valt att använda oss av intervjuer. Intervjupersonerna till vår undersökning är utvalda för att passa in i vårt undersökningsfält.

3.3 Urval av informanter

Denna studie har som syfte att undersöka om barn med funktionshinder har samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan funktionshinder. För att få svar på denna fråga har vi valt att intervjua barn, två med och två utan funktionshinder för att jämföra hur deras fritid ser ut. Barnen som deltagit i undersökningen har varit sju och tio år och en i varje åldersgrupp har ett funktionshinder. Vi har även valt att intervjua personer som arbetar, eller på annat sätt är involverad i funktionshindrade barns fritid. En fritidskonsulent som arbetar med funktionshindrade barns fritid och en person som arbetar på Barnombudsmannen (BO) som bl.a. i sin vardag arbetar med funktionshindrade barns fritid och har skrivit en skrift som behandlar ämnet fritid ingår i undersökningen.

Enligt Denscombe (2004) finns det inga riktlinjer om vad som är ett lämpligt urval av intervjupersoner till en undersökning. Vi valde att göra ett riktat urval mot informanterna i undersökningen. Eftersom en undersökning inte har obegränsade resurser, behöver man förhålla sig till den tid som finns. Enligt Denscombe hör det till ovanligheten att forskare gör ett slumpmässigt urval av sina intervjupersoner, vilket är vanligt vid en enkätundersökning. I en intervjustudie är valet av informanter oftast medvetet eftersom de ofta anses ha något speciellt att bidra med. Vi har likt Kvale (2003) valt ut antalet intervjupersoner som vi anser vara ett tillräckligt underlag för att dels få svar på vår problemformulering och dels för att vi ska hinna bearbeta det insamlade materialet inom ramen för uppsatstiden.

3.3.1 Motivering till urval och begränsningar

Tidsfaktorn är en av begränsningarna som vi har förhållit oss till i vår studie. Intervjupersonerna är utvalda för att vi anser att de har något som tillför vår undersökning. Vi har valt att kontakta en fritidskonsulent från en kommun i södra Sverige och en tjänsteman som arbetar på BO. Vi anser att de har relevant information att tillföra undersökningen. Informanterna med funktionshinder har vi nått genom personliga kontakter. På grund av sekretesslagen går det inte att få kontaktuppgifter genom landsting eller kommun för att få ett annat urval. För att komma i kontakt med barn utan funktionshinder var vi i kontakt med en skola, men på grund av dålig kontakt och tidsbrist, blev vi tvungna att avsluta den kontakten. För att få fram informanter som ville delta, kontaktade vi en annan skola, där en av oss har genomfört sin VFU. Efter noga övervägande och brist på tid bestämde vi oss för att barnen som var sju år skulle ha sina föräldrar med under samtalet, dels för barnens trygghet, men också för att de kunde ha något att tillföra undersökningen.

3.4 Beskrivning av intervjuens tillvägagångssätt

Enligt Denscombe (2004) står forskarna inför valet om de vill ha yttlig information från en större mängd människor eller mer djupgående information från ett mindre antal människor till sin forskning. Efter att ha vägt de olika metoderna mot varandra, kom vi fram till att intervju kunde vara en bättre metod eftersom att det oftast ger ett djup i undersökningen. Vi valde därmed att inhämta mer djupgående information från ett färre antal människor. I undersökningen har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Denscombe (2004) förklarar den semistrukturerade intervjun med att intervjuaren är flexibel i vilken ordning ämnena ska komma. Författaren säger också att denna metod inte kräver någon avancerad utrustning, det räcker med ett block, penna och en bandspelare till att banda samtalet med. Innan genomförandet av våra intervjuer gjorde vi pilotintervjuer.

3.4.1 Pilotintervjuer

Enligt Kvale (2003) kan det vara en fördel att genomföra pilotintervjuer innan de riktiga intervjuerna genomförs, detta kan öka självsäkerheten inför de intervjuer som följer. Genom att genomföra pilotintervjuer får intervjuaren en möjlighet att undersöka om

frågeställningarna fungerar som man har tänkt sig. Vi ansåg att det var bra att gå ut och göra ett antal pilotintervjuer för att ta reda på om intervjufrågorna var riktade på ett sådant sätt att frågorna var lätta att förstå och svara på. Vi genomförde fem pilotintervjuer, två intervjuer var på vuxna personer och tre intervjuer var på barn i åldrarna sju, nio och tio år. När vi hade gjort fyra av intervjuerna kom vi fram till att våra frågor var krångliga att förstå, så vi omarbetade frågorna. Efter att vi omarbetat frågorna gjorde vi en pilotintervju på ett barn för att se om frågorna var lättare att förstå. Resultatet från denna pilotintervju visade att frågorna hade blivit enklare att förstå.

3.5 Genomförande av undersökningen

Våra informanter har vi kontaktat via telefon, e-mail (se bilaga 2) och personlig kontakt. De informanter vi kontaktat på e-mail och telefon, har varit personer vi känt till och som vi anser har något att tillföra vår undersökning. Några informanter har vi ringt till för att boka tid och några har vi e-mailat för att bekräfta tider. Eftersom det var komplicerat att hitta barn utan funktionshinder som var intresserade att delta i undersökningen, valde vi att åka till en skola och prata med föräldrarna när de kom för att hämta sina barn vid skolans slut, vi frågade då om de var intresserade av att delta i vår undersökning. Innan vi åkte dit hade vi varit i kontakt med personalen på skolan och frågat om det var möjligt att några barn kunde delta i vår studie.

De informanter vi har haft e-mail och telefonkontakt med, har vi haft bokade tider med. De föräldrar som vi pratade med på skolgården, gav sitt medgivande till att barnet kunde delta i undersökningen. Denscombe (2004) anser att när en forskare går ut på fältet och genomför sina intervjuer, är det viktigt att finna en plats där de kan prata ostört. Fem intervjuer har varit personliga intervjuer, under denna intervjumetod möts forskaren och informanten ansikte mot ansikte. Två intervjuer (se bilaga 3) har genomförts i informanternas hem, två har genomförts på informanternas fritidshem och en intervju (se bilaga 4) har gjorts på dennes arbetsplats. Platserna där intervjuerna genomfördes var välkända för våra intervjupersoner, vilket kan ha medfört en viss trygghet för informanterna.

Den sjätte intervjun var en telefonintervju. Enligt Denscombe (2004) är telefonintervjun ett billigare och snabbare sätt att få en intervju, än en personlig intervju och forskaren kan

undvika långa resor för att samla in data till undersökningen. Telefonintervjun som metod är omdiskuterad, det finns de som menar att källan inte är lika tillförlitlig som en personlig intervju. Under åren har det framkommit att det inte finns några belegg för att det insamlade materialet skulle vara mindre trovärdigt än det material som samlats in i en personlig intervju. Intervjupersonerna anses inte vara oärligare än om du har en personlig intervju. Eftersom telefonintervjuer inte anses vara oärligare, valde vi att genomföra en sådan intervju för att den var tidsbesparande.

Under intervjuerna har vi haft följande arbetsfördelning, den ena har ställt frågorna medan den andra har fört fältanteckningar till den inspelade intervjun. ”En avgörande fördel med fältanteckningar vid en intervju är dock att de kan komplettera en del av den relevanta information som en ren ljudupptagning missar” (Denscombe 2004, s 145). När intervjuerna har startat har vi börjat med att kort informera om vår undersökning. Sedan har vi gått igenom vilka etiska principer som ligger till grund för vår undersökning och vilka rättigheter som våra informanter har. När vi har ställt frågorna, har vi haft ett frågeformulär som vi har hållit oss till och utefter vad informanterna har svarat, har vi ställt olika följdfrågor som passat in i vårt arbete. Intervjuernas längd har varierat mellan 6 och 29 minuter. En av intervjuerna har varit en telefonintervju, där vi först ringde upp informanten vid en förutbestämd tid, när vi hade ringt upp ringde informanten tillbaka till oss. När vi fått kontakt frågade vi om hon hade något emot att vi bandade samtalet, sedan satte vi på mobiltelefonens högtalarfunktion så att båda två skulle kunna höra samtalet, samtalet bandades på en diktafon som låg bredvid telefonen.

3.5.1 Bearbetning av datamaterial

Patel och Davidsson (2007) redogör för vikten av att metodiskt beskriva hur man går tillväga i undersökningen, eftersom det inte finns någon bestämd ordning hur en undersökning går till. Det insamlade material från intervjuerna har skrivits ut ordagrant. Enligt Denscombe (2004) bör forskaren redigera det utskrivna materialet för att göra det begripligt för läsaren, vilket vi gjorde. För att tematisera svaren från intervjuerna, samlade vi ihop svaren från de olika frågorna och markerade dem i olika färger, under en och samma frågeställning. Efter detta sorterades informanternas svar in under olika rubriker och för att förtydliga resultatet citerades intervjuerna. Rubrikerna som ni kan följa i resultatet är till en viss del utifrån våra frågeställningar, men de är också utformade utifrån de gemensamma nämnare som vi kunde

skönja i vårt resultat. Den tematisering vi gjorde av intervjuerna har hjälpt oss att ge en överskådlig bild.

3.5.2 Kompletterande intervjuer

Under bearbetningen av materialet kom vi fram till att materialet från våra barnintervjuer var tunt och behövde kompletteras för att undersökningen skulle bli trovärdig. Vi valde att gå ut med kompletterande frågor till barnens föräldrar, där de fick se sina barns intervjuer och komplettera dem utifrån de frågeställningar som vi sökte svar på.

4 Resultatredovisning och analys

I detta kapitel kommer vi att redovisa och analysera informanternas svar under fyra samlade rubriker. Rubrikerna utgår ifrån frågeställningarna samt de svar som undersökningen har givit. Här lyfter vi fram barn, föräldrar och tjänstemäns syn på barns möjligheter till en aktiv fritid. Under de olika rubrikerna följer en analys av de resultat som framkommit. De citat som presenteras är tänkta att koppla resultatet till verkligheten. Namnen på våra intervjupersoner är fingerade och här följer en kort presentation av dem som har deltagit i vår undersökning.

Stig är 7 år och har ett funktionshinder. Han går på en skola i en större stad. Under sin fritid spelar han TV-spel, är på datorn, leker med bilar och kastar bollar. En gång i veckan simmar han. På helgen åker han och hans pappa iväg till en inomhuslokal där han kör radiostyrda bilar tillsammans med andra.

Klara är 7 år. Hon går på en stor skola på en mindre ort. På sin fritid leker hon gärna med sin storasyster, med kompisar och går på miniorerna en gång i veckan. På sommaren spelar hon även fotboll.

Stina är 10 år och har ett funktionshinder. Hon går på en större skola i en stor by. På fritiden spelar hon dator, leker, ser på TV och tränar sin hund, Stina går en servicehundsutbildning¹. Stina leker gärna med kompisar och träffar en tjejgrupp². En gång i veckan simmar hon.

Kalle är 10 år. Han går på en stor skola på en mindre ort. På sin fritid lägger han mycket tid på läxor, spelar TV-spel, cyklar och leker med kompisar. Kalle är jaktintresserad och tillsammans med sin pappa jagar han. Han spelar även bowling en gång i veckan.

Sara arbetar som fritidskonsulent på kommunen i en större stad, där arbetar hon med frågor som rör funktionshindrade barns fritid. Saras förklaring på ordet fritid är allt som sker utanför schemalagd tid, som skola och arbete.

¹ Detta är en utbildning där Stinas hund ska lära sig att göra olika saker, för att underlätta hennes vardag så hon inte behöver vara beroende av andra.

² En tjejgrupp består av barn i liknande åldrar och funktionshinder. På ett organiserat sätt träffas de med jämna mellanrum och gör saker tillsammans. Vad man gör är beroende på gruppens vilja men det kan vara alltifrån att gå och fika till att gå på bio.

Kristina arbetar för Barnombudsmannen och har skrivit en rapport som berör de funktionshindrade barnens fritid. Fritid för henne är all den tid som finns utanför hennes arbete, hon menar att det är den tid som hon kan styra över och fylla med olika aktiviteter om hon önskar.

4.1 Faktorer som påverkar barnens val av aktivitet på fritiden

Barnen i undersökningen var överens om att det var de själva som styrde valet av aktivitet och att de ofta lekte med kamrater när de själva fick bestämma över sin tid. På frågan om vem som styrde valet av aktivitet svarade Kalle ”Jag själv”. Föräldrarna styrde mer över när de skulle göra sina läxor, Stina beskrev detta på följande sätt ”När jag ska göra läxor, säger mamma och pappa till och när jag får valfritt så bestämmer jag själv”. Barnen berättade också att det viktigaste inte var att det fanns någon kamrat när de började på aktiviteten, det viktigaste var att det var roligt och lustfyllt. Däremot var kamrater viktiga för att vilja fortsätta och detta var något barnen menade kunde komma på köpet med aktiviteten.

Enligt föräldrarna till de funktionshindrade barnen så var deras uppfattning att det som framförallt var styrande för barnet var vilket utbud av aktiviteter som fanns att välja mellan. Om aktiviteten skulle fungera behövde den ske på så lika villkor som möjligt för barnen. Det beskriver Stigs förälder så här ”Att kunna göra aktiviteten på någorlunda lika villkor som andra så att han är lika delaktig som de andra”. För ett av barnen var det bristen på ledig tid den styrande faktorn, eftersom en hundutbildning och läxor tog mycket tid. En annan faktor som var styrande för detta barn var att hon ofta var trött efter skolan och var nöjd med att bara vara hemma. Stinas förälder sa att när hundutbildningen är slut är det dags att finna en ny aktivitet för henne.

Intervjuerna med fritidskonsulents och BO, visade att det var olika faktorer som påverkade barnens val av aktiviteter. Till att börja med så styrde föräldrarnas intresse till en viss del, eftersom föräldrar till funktionshindrade barn behövde stötta sina barn mer än vad andra föräldrar behövde. Föräldrarna visste ofta vad barnet klarade av att göra t.ex. att klä på sig, ta sig fram inomhus eller dela sin mat själv. Eftersom föräldrarna vet hur det fungerar hemma kanske de hade svårt för att släppa iväg sitt barn eller de kanske inte vågade låta sitt barn möta

världen utanför det trygga hemmet. Sara sa så här ”... jag tycker intresset är det som ska styra”.

Utöver att föräldrarna måste våga släppa barnen, var samarbetet mellan kommunen och habiliteringen en viktig faktor för en lyckad verksamhet. En fritidskonsulenterna bör finnas i varje kommun är en viktig länk mellan kommun och habilitering, för att barnen skulle kunna komma ut och få prova på olika aktiviteter. Kristina sa så här ”Fritidskonsulenter är viktiga personer och är de duktiga så kan de också hjälpa till att stötta barn att välja en aktivitet som de är intresserade utav”. En av informanterna berättade att en viktig faktor för att barn skall kunna medverka i aktiviteter, är att de har en ledsagare med sig, eftersom en del barn har svårt att förflytta sig under aktivitetens genomförande, samt att klara av att byta om och duscha på egen hand.

I början av denna studie frågade vi oss vilka faktorer utöver tillgängligheten som styrde valet av aktivitet och undersökningen visade att utbudet av aktiviteter och intresset var faktorer som påverkade våra informanter. Tidigare forskning har visat på att det är svårare för barn med funktionshinder att finna lustfyllda aktiviteter. I motsats till den tidigare forskningen hävdar Law (2006) att barn med funktionshinder är duktiga på att delta i olika aktiviteter och i synnerhet om de är oorganiserade eftersom tempot i dessa aktiviteter är lägre än i de organiserade aktiviteterna. Vilket vi ser som positivt eftersom vi menar att det är viktigt att barn deltar i olika aktiviteter eftersom barns självkänsla och självförtroende stärks genom detta. Att utbudet av aktiviteter kan styras av hur stor stad personen bor i är fel, är det rimligt att barn som bor i mindre städer ska hämmas i valet av aktivitet? Att intresset ska styra valet av aktivitet ser vi som en självklarhet, eftersom det kan vara svårt att finna en aktivitet som lustfylld om någon annan har valt den åt en, vilket kan kopplas samman med det som Rinnan (2007) kommit fram till i sin projektrapport.

4.2 Tillgänglighetens betydelse för val av fritidsaktivitet

I resultatet framkom att barnen inte såg några hinder, alla barn gick på aktiviteter som var ämnade för vem som helst. Stig berättade att på fritiden höll han på med att ”Köra radiostyrda

bilar”. Föräldrarna däremot var överens om att tillgängligheten har betydelse, en av föräldrarna berättade att om barnet ser att det är svårt att ta sig fram till aktiviteten, ger barnet upp med en gång. En annan förälder berättade att tillgängligheten var viktig men inte avgörande eftersom barnet och barnets hjälpmedel inte var så tunga ännu.

I intervjumaterialet framkom även en annan synvinkel på begreppet tillgänglighet, enligt en av föräldrarna till ett barn utan funktionshinder var det viktigt att aktiviteterna fanns i närområdet. Eftersom barnets föräldrar arbetade långa dagar hade de ingen möjlighet att köra och hämta barnet på aktiviteter som var långt ifrån hemmet.

Fritidskonsulenten och BO var överens om att tillgängligheten var viktig, det var dock inte bara den fysiska miljön som behövde vara tillgänglig. Informanterna menade även att de attityder och det bemötande som fanns i omgivningen, var en sorts tillgänglighet. För informanterna handlade det inte endast om den fysiska miljön, utan det var även viktigt att aktiviteterna var på rätt nivå så att gruppen kunde förstå instruktionerna.

Resultatet visade att de vuxna i undersökningen ansåg att tillgängligheten var viktig för att barnet skulle finna en lustfylld aktivitet. En förståelse fanns för att det kunde kännas jobbigt att utföra en aktivitet, om det är svårt att ta sig fram. Det finns tidigare forskning som visar på att det inte är barnets funktionshinder som är hindret utan det är miljön runtomkring som skapar svårigheterna. Det som kan vara intressant att lyfta här är att barnen i undersökning inte upplevde några problem över hur det såg ut runt aktiviteten, enligt dem så var det inga problem att ta sig fram till de olika aktiviteterna. Vad kan denna skillnad bero på? Här kan vi bara spekulera, men det kan vara så att barnen i undersökningen inte var tillräckligt gamla för att uppfatta hinder i miljön som ett problem. Den fysiska miljön är något som vi kan se ur ett bredare perspektiv, om den fysiska miljön är utformad på ett sådant sätt att vissa personer inte kan komma in i olika byggnader kan detta ses som diskriminering och enligt *Konventionen om barnets rättigheter* (2006) skall barn med funktionshinder ha samma rättigheter som andra samhällsmedborgare att delta i samhällslivet. Vilket betyder att barn med funktionshinder inte får åsidosättas på grund av tillgänglighet. Samhället har ett ansvar att se till så att barnen med funktionshinder ges samma möjligheter till en aktiv fritid som andra barn. Resultaten i denna undersökning har visat på att tillgängligheten fortfarande är ett problem. Vi menar att denna undersökning har varit för liten för att det ska gå att dra några generella slutsatser. Därför hade det varit intressant ur ett samhällsperspektiv att göra en liknande undersökning, med

tanke på vad *Konventionen om barnets rättigheter* (2006) säger: angående att barn inte får diskrimineras på grund av funktionshinder utan de har rätt att delta i samhället på samma sätt som vem som helst.

4.3 Sociala gemenskapens betydelse för val av aktivitet på fritiden

Resultatet visade att för barnen var det viktigast att de tyckte det var roligt och lustfyllt, så att de skulle vilja fortsätta. Kalle beskriver detta på följande sätt ”Att jag tycker det är kul och att jag vill fortsätta”. Kamrater är något som inte nödvändigtvis måste finnas på aktiviteten när de börjar, utan kunde komma på köpet under tiden som de gick på aktiviteten. Däremot kunde kamraterna skapa en trygghet för barnet och vara en bidragande faktor till att de fann aktiviteten rolig och en avsikt att fortsätta.

Däremot visade resultatet att leka med kamrater var en viktig del av barnens fritid. I lekarna med sina kamrater förekom alla möjliga lekar, allt från TV- och dataspel till att pyssla och rita. Klara berättar vad hon gör med sina kompisar ”Att man ritar och man gör saker, man kan spela spel, pyssla...”.

Föräldrarna ansåg att kamraterna var viktiga när barnen valde aktiviteter, det var viktigt att ingå i nya konstellationer och därigenom skapa nya kontaktnät. Föräldrarna ansåg även att det var viktigt att barnen inte fastnade i de gamla kontaktnäten utan att de behövde utvecklas hela tiden.

Fritidskonsulenten och BO däremot ansåg att det var aktiviteten som var viktigast, att barnen tyckte det var roligt och lustfyllt det som de utövade. Kamraterna var något som barnen fick på köpet om de utförde en aktivitet. Vidare framkom det i resultatet att en del barn med funktionshinder hade svårt att finna kamrater. För de barnen, var det föräldrarna som till en viss del var med och styrde vilka aktiviteter de skulle delta i. Detta för att de skulle kunna träffa kamrater under aktiviteten som de sedan tidigare kände, eftersom de hade svårt att knyta nya kontakter. Kristina beskriver detta på följande sätt, ”Många barn kan få kompisar så det är klart att det är extra roligt, men det är inte alla barn som tycker att det är det viktigaste...”.

Resultatet har visat på att kamraterna är viktiga för barnen, i aktiviteterna kan kamraterna skapa en trygghet och en vilja att fortsätta med aktiviteten. Barnen tyckte att kamraterna umgicks de med på fritiden och aktiviteterna valde de efter intresse. Kamraterna är viktiga för den sociala och kreativa utvecklingen vilket vi kopplar till Vygotskij's tankar om lekens betydelse för utvecklingen. I stort sett har alla informanter samma andemening om kamraternas betydelse och att de är viktiga för att utveckla ett socialt kontaktnät, de beskriver det dock på olika sätt. Enligt tidigare forskning har det visat sig att kamraterna är viktiga för barns utveckling och de är en kugge i det stora hjulet som formar och utvecklar barnen.

4.4 Ansvarsfrågan för en aktiv fritid för barn med funktionshinder

Enligt fritidskonsulenten och BO har det visat sig att föräldrarna har svårt att släppa sina barn, då de menar att om barnet inte klarar av att göra olika saker hemma, så kan de inte göra det på aktiviteten. Om föräldrarna däremot sitter någon annanstans under aktiviteten, är det lättare för ledarna att få barnen att göra de saker som de vill att barnen ska prova på.

Resultatet visade att samverkan mellan olika aktörer är en viktig faktor för att barn med funktionshinder ska kunna delta i olika aktiviteter. Samverkan mellan kommun och habilitering var viktig om barn skulle kunna komma ut på olika aktiviteter. Kristina sa följande om detta ”fritidskonsulenter är viktiga personer och är de duktiga så kan de också hjälpa till att stötta barn att välja en aktivitet som de är intresserade utav, eller också vara länken från habiliteringen till själva föreningen, som har kontakt och en sådan person kan göra att ett barn väljer en aktivitet, för att få något utifrån sitt eget intresse”.

Som resultatet har visat finns det flertalet komponenter som måste fungera för att barn med funktionshinder ska finna aktiviteter efter intresse. Bl.a. måste barnens föräldrar släppa taget och låta dem prova på aktiviteter som de finner intressanta, om inte föräldrarna låter dem prova på olika aktiviteter går det inte att se om aktiviteten faktiskt skulle fungera. Danielsson & Holm Persson (2004) säger att föräldrar oftast hindrar barnen på grund av rädsla för hur barnet ska bli mottaget, här är det viktigt att föreningarna som tar emot barnen ger föräldrarna den trygghet de behöver för att våga släppa barnet. En annan faktor är att kommun, habilitering och föreningar som arbetar med funktionshindrade barn måste samarbeta för att det ska skapas förutsättningar för att föreningarna ska kunna möta barnens behov.

4.5 Slutsatser

- Genom undersökningen har det visat sig att det är föräldrarna som till stor del styr sina barn och det är de som ger sina barn förutsättningar att prova på olika aktiviteter. Det är även de som kan behöva sporra sina barn till att prova på olika aktiviteter. Med andra ord har föräldrarna en viktig funktion att fylla för sina barn.
- Utbudet av aktiviteter är viktigt för att alla barn ska ha möjlighet att välja den aktivitet som de tycker är rolig lustfylld och spännande, samt att den ska ge mersmak av att vilja fortsätta.
- Genom undersökningen har det framkommit att tillgängligheten och miljön är viktig, om en aktivitet inte är tillgänglig så väljs den bort eftersom den fysiska miljön kan kännas besvärlig och jobbig.
- För att aktiviteterna ska bli tillgängliga för barn med funktionshinder, är samverkan mellan kommun, habilitering och föreningar en av de viktigaste faktorerna som behöver fungera.

5 Diskussion

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för vad vi har kommit fram till i undersökningen. Resultaten vi har fått fram kommer att diskuteras och jämföras för att se om barnen med funktionshinder har samma möjligheter som barn utan funktionshinder till en aktiv fritid. Vi kommer även att knyta an dem till de frågeställningar och det syfte vi hade med vår studie och som vi arbetat utefter att få svar på.

5.1 Resultatdiskussion

Undersökningen visade att det fanns ett par faktorer utöver tillgängligheten som påverkade barnens val av fritidsaktivitet. De faktorer som tydligast gick att urskilja var intresse och utbud. Alla barnen i undersökningen ville att aktiviteten skulle vara intressant, rolig och lustfylld. Att en aktivitet ska vara rolig och lustfylld ser vi som en självklarhet. Enligt informanterna var det viktigt att de själva fick vara med och styra valet av aktivitet, Magnusson (1999) bekräftar detta och påpekar att det är viktigt att ta tillvara på barns drömmar och önskemål. Vi menar att det kan vara svårt att finna en aktivitet som är lustfylld om det är någon annan än en själv som valt aktivitet, utan att ta hänsyn till barnets intresse. Med tanke på vad som sagts tidigare bör vuxna lyssna till barnets intresse, om deras behov ska tillgodoses.

En faktor som fritidskonsulenterna, BO och föräldrarna lyfte fram som påverkar de funktionshindrade barnen i deras val av aktivitet var utbudet. Enligt föräldrarna var utbudet av aktiviteter begränsade och skulle barnen delta i de integrerade aktiviteterna var det viktigt att detta kunde ske på så lika villkor som möjligt för att de ska känna sig delaktiga. Om barn ska kunna lära av varandra och umgås med barn som de inte träffar i skolan, anser vi likt Rinnan (2007) att det är viktigt att integrera barnen och att det finns många vinster med detta.

Barnen i undersökningen upplevde inte några svårigheter i att ta sig till aktiviteterna. Enligt vår mening är det bra när barnen själva känner att de kommer fram överallt och att deras vardag inte är fylld av hinder som de behöver ta sig över. Magnusson (1999) säger så här, det är inte funktionshindret i sig som är hindret utan det är miljön runtomkring som skapar svårigheterna. Enligt egna erfarenheter inom idrotten så ser personer med funktionshinder

generellt sett inte hindren/svårigheterna utan de ser möjligheterna. Magnusson (1999) beskriver att personer som deltar i idrotten upplever att funktionshindret inte är något problem under utövandet.

Undersökningen har visat att de vuxna ansåg att tillgängligheten hade betydelse i valet av aktivitet. Om det var svårt att ta sig fram fanns det barn med funktionshinder i undersökningen som gav upp, vår tolkning här är att det kan vara svårt att motivera barnen till att försöka även om det ser svårt ut. För de funktionshinder barnen var det utformningen av den fysiska miljön som hade betydelse, eftersom det är denna miljö som kan vara svårframkomlig om barnet har ett funktionshinder. Magnusson (1999) påpekar att personer med funktionshinder fortfarande har svårt att ta sig in i olika byggnader, vilket kan medföra svårigheter att utföra aktiviteten. Enligt *Konventionen om barnets rättigheter* (2006) ska alla barn ha samma möjligheter att delta i aktiviteter, det är viktigt att detta efterföljs så att alla barn får möjligheten att prova på och kunna genomföra den aktivitet som de tycker verkar lockande.

För att målet som beskrivs i *Konventionen om barnets rättigheter* (2006) om att alla barn med funktionshinder ska ha samma rättigheter att aktivt delta i samhällslivet måste alla allmänna byggnader anpassas efter de regler och normer som gäller. En av våra informanter berättade att om barn integreras i aktiviteterna kan barnen få en möjlighet att se varandra och upptäcka att barnet har samma behov som en själv trots att hon/han har ett funktionshinder. Vi menar att integrationen skapar ett samspel och en lärosituation som bör tas tillvara på. Genom att barn med och utan funktionshinder möts skapas det relationer som gör att de kan se varandra och lära sig att alla är lika oavsett om de har funktionshinder eller inte. Om barn med funktionshinder inte deltar i den integrerade verksamheten uppstår inte detta möte.

Undersökningen visade att den sociala gemenskapen är viktig för trygghet och samhörighet, men det är något som anses komma med aktiviteten. Med andra ord väljs aktiviteten sällan efter att det finns kamrater där. Rinnan (2007) anser att genom att barnet deltar i olika aktiviteter på fritiden berikar hela livet. När barnet ingår i en social gemenskap, så lär sig barnet nya saker och utvecklar sin självkänsla. Kamraterna är viktiga och detta är en väg till samhörighet med andra. Gemenskapen utvecklar barns sociala förmåga och de lär sig att umgås med människor utanför familjen. Det är viktigt att barn får en umgängeskrets utanför familjen, för att inte bli bundna till sina föräldrar.

Tillsammans med kamrater gör de saker som de inte gör med familjen. Enligt föräldrarna i undersökningen har barnens kamrater en viktig plats att fylla i barnens liv, det är bl.a. genom sina kamrater som de utvecklas. Rinnan (2007) menar att träffa kamrater innebär att lära sig nya saker och genom gemenskapen utvecklas barnens självkänsla. Vi anser att det är viktigt att barnen har kamrater att leka med, Vygotskij (2002) menar att leken är viktig för att barn ska utveckla sin kreativitet, fantasi och sociala förmåga. Med andra ord är kamrater viktiga och det är genom dem som barn utvecklas och senare i livet även skapar sin identitet. Efter vad vi sett genom undersökningen har föräldrarna och barnen olika syn på kamraterna, men det har tydligt visat sig att barnens kamrater är viktiga för barnets utveckling.

Undersökningen visade att det framförallt var utbudet av aktiviteter som var hindret för att barn med funktionshinder skulle få samma möjligheter till en aktiv fritid. För att öka tillgängligheten och utbudet av olika aktiviteter behöver det finnas en samverkan mellan olika instanser. Om kommun, habilitering och olika föreningar samverkar kan barn med funktionshinder få en möjlighet att integreras i grupper av barn utan funktionshinder. Vi menar att om barn integreras med varandra så får de en möjlighet att lära av varandra, utvecklas och det kan även stärka barnets självkänsla. Det är viktigt att barns förståelse för varandra ökar och det kan den bl. a göra om de möts på olika aktiviteter. För att barnen ska få möjlighet till en aktiv fritid behöver de få prova på olika aktiviteter. Enligt vår mening skulle det kunna skapas förutsättningar för en prova på verksamhet för barnen innanför skolan och fritidshemmets ramar, eftersom vi enligt Skolverkets *Allmänna råd* (1992:2) har till uppgift att erbjuda barnen en innehållsrik fritid på fritidshemmet. En av personalens uppgifter är att utmana barnen för att hjälpa dem i sin utveckling, ett sätt kan vara att barn får möjligheter att prova på olika aktiviteter

Genom att ha en integrerad verksamhet kan alla lära av varandra både barn och vuxna. De vuxna kan lära sig att barn klarar av mer än man tror och slutligen menar vi att barn kan lära av varandra. De kan lära sig hur det är att ha ett funktionshinder och vad barn med ett funktionshinder kan göra. Barn med funktionshinder ser oftast inga hinder utan de är med sina kamrater, spelar boll och bandy på rasterna, utifrån sina förutsättningar. Vinsterna med en integrerad verksamhet som vi ser det kan vara att det ger en ökad förståelse för varandras behov i samhället. För de barn som växer upp idag kan det bli deras vardag att möta personer

med ett funktionshinder, genom en ökad förståelse för varandra kan attityderna och okunskapen vi har i samhället försvinna med tiden.

5.2 Metoddiskussion

Eftersom vi har varit ute efter djupgående svar har intervjumetoden varit bra. Enkätmetoden menar vi inte hade gett det djup vi varit ute efter. Intervjupersonerna vi valde ut har varit relevanta för vår undersökning. Däremot så gav barnintervjuerna ett tunt material, då barnen gav korta svar på frågorna, trots att vi försökte gå över från att ha öppna frågor till att ge ledande frågor. Vi har funderat över om det var positivt eller negativt för intervjuerna och om föräldrarnas närvaro gynnade intervjuerna eller om barnens svar hämmades av deras närvaro. Resultatet kunde kanske ha blivit annorlunda om vi valt att intervjua barnen enskilt.

Eftersom barnen var fåordiga, bestämde vi oss för att samla in kompletterande material från föräldrarna, för att skapa ett större djup i de intervjusvar vi fått ifrån barnen. Vi bestämde oss för att skicka ut kompletteringarna av frågeställningarna, genom e-mail och telefonsamtal. Eftersom vi redan hade träffat barnens föräldrar och kände att tiden inte räckte för att åka till dem och göra personliga intervjuer. De kompletterande frågorna till barnens föräldrar, gav oss en bekräftelse och en förklaring på barnens tidigare intervjusvar, samtidigt var att både barn och föräldrar hade ungefär samma syn på barnens fritid.

Om vi skulle göra om undersökningen, skulle vi från början ha intervjuat barnen och deras föräldrar var för sig i nära anslutning till varandra, detta för att inte påverkas av varandras svar. Bearbetning av våra resultat borde vi ha gjort lite annorlunda. Detta arbete hade troligtvis gynnats om resultaten hade tematiserats.

Sammanfattning

Tidigare forskning har visat att lek är viktig för barns utveckling, det är genom leken som deras kreativitet och fantasi utvecklas. Genom leken får barn även möjlighet att utveckla det sociala samspelet, det är något som de gör med hjälp av sina kamrater. Det är under barns fritid som de träffar kamrater och utvecklar sitt sociala kontaktnät. Fortfarande finns det lokaler och byggnader som inte är anpassade för att personer med funktionshinder ska kunna ta sig in, vilket kan medföra att det kan vara svårt att utföra vissa aktiviteter. Forskningen har visat på att det inte är funktionshindret i sig som är hindret utan det är miljön runtomkring. Barn med funktionshinder ska ha samma möjligheter som andra barn att aktivt delta i samhället.

Fritiden är något som är viktigt och det berikar hela barnets tillvaro. Föräldrarna vill ofta vara med och styra barns val av aktiviteter med omsorg för dem. Föräldrarna vill ha kontroll över vad barnen gör och vilka de umgås med. Den frågeställning vi arbetat efter var vilka faktorer som var avgörande för att barn med funktionshinder ska få samma möjligheter till en aktiv fritid som barn utan funktionshinder. För att få svar på denna fråga valde vi att använda oss av intervjuer. Vi gjorde sex intervjuer, två barn med funktionshinder och två barn utan funktionshinder och två med vuxna som arbetar med frågor rörande funktionshindrade barns fritid. Under bearbetningen av materialet märkte vi att barnintervjuerna var tunna och då bestämde vi oss för att skicka ut kompletterande frågor till barnens föräldrar.

Resultatet visade att det framförallt fanns tre faktorer som styrde barnens val av aktiviteter, det var intresse, kamrater och utbud. Meningarna var delade, föräldrarna ansåg att det var kompisarna som var den faktor som styrde till största del, medan fritidskonsulenten, BO och barnen ansåg att det var intresset som skulle styra. Barnen menade att aktiviteten som de deltar i ska vara rolig och lustfylld. Barnen ansåg att det var viktigt för att vilja fortsätta med aktiviteten och att kamrater är något som kan komma med aktiviteten. För barnen med ett funktionshinder var utbudet av aktiviteter en faktor som var med och styrde valet, det var viktigt att dessa barn hade möjlighet att delta på ungefär samma villkor så att de kunde känna sig delaktiga. Även om barnen inte ansåg att tillgängligheten var viktig, berättade barnens föräldrar att tillgängligheten var viktig på olika sätt, för barn med funktionshinder var det viktigt att kunna ta sig fram, medan för andra föräldrar handlade det om närheten till

aktiviteten. För att aktiviteterna ska bli tillgängliga är det viktigt att olika aktörer samverkar för att skapa förutsättningar för attraktiva aktiviteter.

De slutsatser vi har kommit fram till är att föräldrarna är viktiga och de behöver uppmuntra sina barn att prova på nya aktiviteter. Utbudet av aktiviteter är viktigt för att barnen ska kunna välja en lustfylld aktivitet. Samt att miljön där aktiviteterna genomförs måste vara tillgänglig för barn med funktionshinder.

6 Referenslista

Banér A. red. (2003) *Barns fritid*. Stockholm: Centrum för barnkulturforskning (s183-194)

Danielsson F. & Holm-Persson G. (2004) *Funktionshindrade ungdomars fritid och vuxenblivande*. Jämtland: Jämtlandsläns landsting (18 s)

Denscombe M. (2004) *Forskningshandboken –För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur (292 s)

Engström L-M. (1979) *Fysisk aktivitet under fritid, en forskningsstrategi*. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. (56 s)

Engström L-M. (1989) *Idrottsvanor i förändring*. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. (122 s)

Engström L-M (1999) *Idrott som social markör*. Stockholm: HLS förlag. (143 s)

Engström L-M Redelius K. (red.) (2002) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag (s 51-56 &74-87)

Hermansson H-E (1988) *Fristadens barn: Om ungdomars livsstilar, kultur och framtidsperspektiv i 80-talets Sverige*. Göteborg: Daidalos (224 s)

Konventionen om barnets rättigheter (2006) *Mänskliga rättigheter - Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: Utrikesdepartementet (80 s)

Kvale S. (2003) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. (306 s)

Ladberg G. & Torbiörnsson A. (1997) *Barndom i förändringstider*. Stockholm: Rädda barnen. Första upplagan. (101 s)

Lpo 94 (2004) *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet, Regeringskansliet. (19 s)

Lundh B & Malmqvist J. (2007) *Medicinska ord, det medicinska språket: begrepp, definitioner, termer*. Lund: Studentlitteratur. Fjärde upplagan (394 s)

Magnusson C. (1999) *Fritid för funktionshindrade*. Stockholm: Bonniers utbildning AB. Första upplagan. (144 s)

Nilsson P. (1994) *Den allvarsamma fritiden*. Stockholm: Statens ungdomsråd (160 s)

Nilsson P. (1998) *Fritid i skilda världar*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen (221 s)

Patel R. & Davidsson B. (2007) *Forskningsmetodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur Tredje upplagan (149 s)

Rinnan T. (2006) *Fritid för barn och unga med funktionshinder. En inventering av kultur- och fritidssatsningar inom kommuner*. Stockholm: Handikappförbundens samarbetsorgan (15 s)

Rinnan T. (2007) *Mer än bara lite kul, en skrift om hur vi kan utveckla fritiden för barn och unga med funktionsnedsättningar*. Stockholm: Handikappförbundens samarbetsorgan (72 s)

Sandqvist K. red. (2001) *Ungdom hela livet*. Stockholm: HLS Förlag (s 66-83)

Skolverket (2002) *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem*. Stockholm: Liber Distribution (49 s)

Skär L. (2002) *Barn och ungdomar med rörelsehinder, deras uppfattningar om roller, relationer och aktiviteter*. Luleå: Luleå University of Technology. (62 s)

Vetenskapsrådet (2006) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet Andra upplagan (17 s)

Vygotskij L. (2002) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
Första upplagan. (109 s)

Rapporter och artiklar

Andersson A & Bengtsson M. (1995) *Barns fysiska aktivitet på fritiden*. Kristianstad:
Högskolan Kristianstad

King G.A. m.fl. (2006) *Measuring children's participation in recreation and leisure activities: construct validation of the CAPE and PAC*. *Child: care, health and development*. 33:1 (s 28-39)

Law M. m.fl. (2006) *Patens of participation in leisure activities among children with complex physical disabilities*. *Developmental Medicine & Child Neurologi*. 48 (s 337-342)

Vad är fritid? (2004) SCB+Fritid. Rapport 103: Ulf-serien, 1976-2002.

Internetadresser

<http://www.ne.se> 2007-12-11, 15:20

<http://www.raddabarnen.se> 2007-12-04, 21:06

<http://app.socialstyrelsen.se/termbank/> 2007-11-12, 14:25

Samtycke och information

Vi är två studenter som läser sjunde terminen vid lärarutbildningen med inriktning mot fritid och skola i ett helhetsperspektiv, på Högskolan Kristianstad. Under denna sjunde och sista termin skriver vi ett examensarbete på C-nivå. Vi som gör denna undersökning heter Mari Petersson och Elin Narberg.

Under vår tid här på Högskolan har vi studerat till fritidspedagoger. Fritiden är något som vi anser är viktigt för barnens sociala utveckling. Genom litteraturen har vi sett att det finns olikheter om vad barn anser ”är att vara delaktig” i en lek. Barn med funktionshinder kan anse sig vara med i en lek om de är åskådare. Detta gjorde oss konfunderade och det gjorde oss intresserade av barns fritidssysselsättningar. Eftersom en av oss har ett funktionshinder sedan tidig ålder och vet vad det kan innebära att ha ett funktionshinder, den andra är uppvuxen utan funktionshinder och har sett fritiden ur den synvinkeln, har vi valt att undersöka likheter och skillnader. Det kändes det naturligt att undersöka hur fritidsverksamheten ser ut och vilka likheter och skillnader som kan finnas mellan barns fritid om de har ett funktionshinder eller inte.

Om ni väljer att delta i vår undersökning ska ni veta att:

- Att ert deltagande är frivilligt och ni har rätt att avbryta er medverkan när helst ni önskar, utan att det medför några konsekvenser för er.
- Intervjumaterialet kommer att förvaras inlåst, så att inga obehöriga får tillgång till det.
- Efter arbetet avslutats och betygsatts kommer intervjumaterialet att förstöras.
- Om ni önskar kommer ni att få granska materialet från er intervju innan vi fortsätter att bearbeta materialet.
- Undersökningen är konfidentiell och era namn kommer inte att avslöjas och er identitet fingeras i vårt arbete.

Har ni frågor är ni välkomna att höra av er till oss

Mari Petersson tfn. 0708-23 55 86, mail: mari.petersson0008@stud.hkr.se

Elin Narberg tfn. 0708-88 24 57, mail: elin.kaikonen_narberg0001@stud.hkr.se

Jag har fått både skriftlig och muntlig information om undersökningen. Jag har informerats om att mitt deltagande är frivilligt och jag har rätt att avbryta mitt deltagande om jag önskar, utan att detta medför några konsekvenser för mig.

Ort

.....
Deltagare

.....
Intervjuare

.....
Vårdnadshavare

Informationsbrev

Vi är två studenter som läser sista terminen på lärarutbildningen vid Högskolan Kristianstad. I denna stund skriver vi vårt examensarbete på C-nivå.

Under vår tid här på Högskolan har vi studerat till fritidspedagoger. Fritiden är något som vi anser är viktigt för barnens sociala utveckling. Genom litteraturen har vi sett att det finns olikheter om vad barn anser ”är att vara delaktig” i en lek. Barn med funktionshinder kan anse sig vara med i en lek om de är åskådare. Detta gjorde oss konfunderade och det gjorde oss intresserade av barns fritidsysselsättningar. Eftersom en av oss har ett funktionshinder sedan tidig ålder och vet vad det kan innebära att ha ett funktionshinder, den andra är uppvuxen utan funktionshinder och har sett fritiden ur den synvinkeln. Därför kändes det naturligt att undersöka hur fritidsverksamheten ser ut och vilka likheter och skillnader som kan finnas mellan de olika barnens fritid.

De barn som vi kommer att möta när vi kommer ut i verksamheten har olika förutsättningar under fritiden. Fritiden är en viktig del i barnens liv och bör tas på allvar. Därför är det viktigt att skapa förutsättningar för en meningsfull fritid för alla barn. Vårt syfte med undersökningen är att synliggöra barnens fritid oavsett om de har ett funktionshinder eller inte och vilka likheter resp. skillnader som kan förekomma.

Vi har valt att använda oss av intervjuer och litteraturstudier i vår undersökning. De intervjupersoner vi valt ut är barn med och utan funktionshinder, en person som arbetar med fritidsfrågor i en kommun, en informatör på barnombudsmannens och litteraturens syn på barns fritid. Ni är utvalda till denna undersökning eftersom vi anser att Ni kan ha relevanta och intressanta aspekter att tillföra vår undersökning. Under intervjun kommer vi att föra anteckningar samt spela in intervjun i de fall informanten godkänner det.

Vi vill även informera er som samtyckt till intervjun att den är helt frivillig och att ni har rätt att avbryta när helst ni vill under intervjun, utan att det medför några konsekvenser för er. Undersökningen är konfidentiell och era namn kommer inte att avslöjas och er identitet fingeras i vårt arbete. Det inspelade intervjumaterialet kommer att brännas över på en Cd-skiva när alla intervjuer är gjorda, under tiden sparas de i en dator. Det skriftliga materialet kommer att förvaras i en mapp i en av våra väskor. Materialet kommer att anonymiseras under utskriften av intervjun. När arbetet är godkänt kommer all insamlad data att förstöras.

Vid frågor är ni välkomna att kontakta oss via:

Mari Petersson

Mail: mari.petersson0008@stud.hkr.se

Telefon: 044-10 21 18, 0708-23 55 86

Med vänliga hälsningar

Mari Petersson

Elin Narberg

Frågeformulär barn

1. Vad tänker du på när jag säger ordet fritid?
2. Kan du berätta vad du gör när skola/fritids är slut?
 - 2a. Vad gör du när du är hemma?
 - Har du någon aktivitet utanför hemmet?
 - Beskriv vad du gör då
3. Vem/vad bestämmer valet av din/dina aktiviteter på fritiden?
 - 3a. Vad tycker du är viktigast att tänka på vid valet av aktivitet?
 - Kompisar
 - Hur platsen ser ut
 - Eget intresse
- 4 Hur många gånger per vecka har du en aktivitet?
- 5 Finns det något du vill berätta om din fritid som vi inte tänkt på?

Frågeformulär till tjänstemän

1 Vad är fritid för dig?

2 Berätta om din uppfattning om tillgänglighetens betydelse vid valet av fritidsaktivitet och dina egna erfarenheter.

3 Vem/vad anser du styr valet av fritidsaktivitet

- Kan du se några mönster?

- I så fall vilka

4 Berätta om dina erfarenheter av anhörigas förmåga att måla upp hinder och möjligheter vid valet av aktivitet på fritiden

5 Vilka erfarenheter har du när det gäller den sociala gemenskapens betydelse vid valet av fritidsaktivitet för barn och ungdomar.

- Vilket upplever du är viktigast när barn väljer sina aktiviteter

A Kompisar

B Hur platsen ser ut

C Eget intresse

OBS! A, B, & C är stöd för oss.

6 Kan du ge exempel på aktiviteter som är mer populära än andra för de funktionshindrade barnen

7 Varför tror du att dessa är mer populära än andra?

8 Finns det något annat du vill framföra när det gäller funktionshindrade barn och deras fritid som vi inte har tänkt på